

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2017-10-27
Besvaras senast
2017-11-08 kl. 12.00

Till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:186 Höjning av ombudersättningarna till lanthandlarna

I dag har vi i Sverige en situation där små privata näringsidkare hjälper stora statliga företag att nå fler kunder. Men samtidigt som de små aktörerna bidrar till de stora företagens omsättning och tillgänglighet får de inte rättvist betalt av de stora företagen.

Många dagligvarubutiker på landsbygden är ombud för till exempel Systembolaget, Posten, Apoteket och Svenska Spel. De spelar en viktig roll för dessa företag, men ersättningarna lanthandlarna får står inte i proportion till vad de ger de stora företagen. Det är en orättvis och orimlig ordning.

Situationen för landets lanthandlare är svår. Perioden 2004–2014 försvann nästan var fjärde dagligvarubutik i glesbygdsområden med låg eller mycket låg tillgänglighet till tätorter. Många lanthandelsbutiker har en årlig omsättning på 2–6 miljoner kronor, vilket är för lite för en långsiktig överlevnad. Sådana omsättningsnivåer innebär att butikerna och deras ägare lever i en ekonomiskt mycket osäker tillvaro. Ett stort antal handlare tar inte ut rimlig lön och avstår från att betala in tjänstepensionspremier.

Dagligvarubutiken är en av de servicefunktioner som boende på landsbygden värderar högst, ofta allra högst. När dagligvarubutiker slår igen är det ett stort problem. I glesbygden får en butiksnedläggning ofta större negativa konsekvenser än den får i städer.

I ljuset av detta är det varken rimligt eller rättvist att Sveriges stora statliga företag fortsätter att betala underpriser till lanthandlarna.

Systembolaget är ett trist exempel som illustrerar problematiken. Systembolaget ger inte en krona i månads- eller årsersättning till en lanthandlare som är ombud. Detta sker samtidigt som ombuden står för cirka 1 procent av Systembolagets omsättning. År 2015 var företagets omsättning 27,6 miljarder kronor. Ombuden ersätts enbart med ett litet belopp per beställning. Det rör sig om 6 eller 7 kronor (beroende på om ombudet använder korthantering eller ej) samt 1 krona per burk/flaska. Det är med andra ord inget som motsvarar den nytta ombudskapet innebär för Systembolaget och dess uppdrag från staten. Att ersättningen grundar sig på beställningar innebär att ingen hänsyn överhuvudtaget tas till butikens fasta kostnader och fördelarna med den ökade tillgänglighet som ombuden ger Systembolaget.

Staten måste agera för att det ska finnas fungerande kommersiell service i glesbygdsområden. Det är bra och viktigt att regeringen 2016–2019 investerar 35 miljoner kronor per år i kommersiell service i särskilt sårbara och utsatta områden på landsbygden. Dessutom har regeringen avsatt 750 miljoner kronor till kommersiell service i landsbygdsprogrammet.

Det är nödvändiga satsningar som samtidigt understryker vikten av att finna hållbara och långsiktiga lösningar för att säkra kommersiell service på landsbygden. Det är dags att ta nästa steg och lyfta upp denna fråga i statens ägaravisningar till de statliga företag som använder lanthandlare som ombud, något som Parlamentariska landsbygdskommittén också lyfter fram i sitt slutbetänkande *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd* (SOU 2017:1).

Enligt Parlamentariska landsbygdskommittén skulle behovet av ett särskilt stöd till dessa handlare minska om ersättningsnivåerna höjs till en nivå som täcker lanthandlarnas kostnader.

Det ligger dessutom i de stora företagens eget intresse: I takt med att fler lanthandlare stänger igen kommer de statliga företagen att få svårare att nå ut till sina kunder. Om Systembolaget och andra företag som använder lanthandlarna skulle betala rimliga ersättningar skulle den ekonomiska situationen och lanthandlarnas framtidsutsikter förbättras.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Sven-Erik Bucht:

Hur arbetar statsrådet och regeringen med det som Parlamentariska landsbygdskommittén lyfter fram dels om betydelsen av att ombudsersättningarna ligger på en nivå som täcker kostnaderna, vilket är nödvändigt för att lanthandlarna ska kunna överleva, dels om regeringens möjlighet att åstadkomma en höjning av ombudsersättningarna genom ägaravisningar till berörda bolag?

.....
Laila Naraghi (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders